

Wij mogen gerust zeggen, dat uitingen als deze ongeveer de gedachten weergeven, waarin de toenmalige Nederlandse bevolking van alle lagen en standen, van arbeider tot groot-ondernemer, van eenvoudige tot kunstenaar, leefde.

En zeker leefden in die sfeer ook de kunstenaars van alle gading en aard, die hun verontwaardiging over de Rotterdamse beslissing zo luide te kennen gaven.

Zij allen geloofden aan een schone toekomst ook voor hun kunst. Zij meenden er aan te werken. Ook zij leefden in deze sfeer van euphorie, zo goed als bv. de leiders en leden der Arbeiderspartij, die pas, in juli, een zo glansrijke stembus-overwinning hadden bereikt en de deur van de Regering reeds voor zich open zagen.

En nu, ten slotte iets als een psychologische vraag, mijnentwege een raadsel. Deelde burgemeester Zimmerman, die zijn wil door-dreef tegen heel een falanx van kunstenaars en zelfs van zijn eigen ietwat meer culturele stadgenoten, die stemming van euphorie niet of niet geheel?

Een biografie, een werkelijke biografie bestaat er van deze toch in vele opzichten merkwaardige man niet – ik bedoel een biografie, zoals er nu pas een verschenen is van de Joodse geleerde Dr. J. Meyer – aan Bergen-Belsen door een wonder ontkomen – over een fel anti-semitische mede-stichter en daarna woedend bestrijder van de Nieuwe-Gids-mannen. Een biografie dus, waarin de psychische ontwikkeling van een man van enige betekenis wordt gepeild.

Zimmerman, fel verguisd door de toen machtig geworden Arbeiderspartij, vooral wegens zijn Oostenrijkse avontuur, dat hem een tijdlang tot de machtigste man in het hongerend Wenen na de eerste Wereldoorlog maakte, zal zulk een biograaf wel niet vinden. Hij heeft nu eenmaal geen werk op literair gebied van enige betekenis nagelaten, voor zover ik weet.

Maar hoe dit zij, onmogelijk lijkt het mij, die hem althans enige jaren heb gadeslagen als Voorzitter van de Raad en die geen reden had hem te haten zoals de S.D.A.P.-se menigte, niet, dat hij reeds vóór 1914 het optimistische en naïeve geloof in een betere toekomst niet geheel deelde.

Het kan natuurlijk ook zijn dat hij een te conservatieve geest, te zeer een echte liberaal uit die dagen was om geen afkeer te